

DOI: 10.26565/2227-1864-2024-95-02
УДК 821.111(73)+255(38)

Футуристичні візії і класичні міфи: Нелінійний час як інструмент реінтерпретації Античних сюжетів у романі Дена Сіммонса «Іліон»

Марія Ільюченко

аспірантка теорії та історії світової літератури,
Київський Національний Університет;
(вул. Велика Васильківська, 73, Київ 03150, Україна);
e-mail: mariia.ilyuchenko@knu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0009-3621-3917>

Антична міфологія залишається важливим джерелом натхнення для сучасної літератури, де її сюжети й образи використовуються для реінтерпретації універсальних питань людського існування. У контексті постмодерністських і метамодерністських літературних тенденцій, які надають перевагу нелінійності, інтертекстуальності та багатшаровим наративам, міфологія стає інструментом для розгляду таких фундаментальних тем, як час, простір і доля. Твори Дена Сіммонса, зокрема його Троянська діалогія, є актуальними для вивчення через поєднання античних сюжетів з науковою фантастикою та питанням взаємозв'язку минулого, майбутнього і сьогодення.

Мета статті – дослідити трактування перебігу часу в античній міфології через призму постмодерністських і метамодерністських підходів, які трансформують міфологічні концепції часу і простору в романі Дена Сіммонса «Іліон». У дослідженні використано порівняльний аналіз античних джерел та творів Сіммонса. Застосовано міждисциплінарний підхід, що включає елементи філософського дослідження міфосвіту в романі «Іліон» із врахуванням культурних, історичних і соціальних аспектів.

Ден Сіммонс у своїх романах створює унікальний хронотоп, де минуле, теперішнє і майбутнє переплітаються. Троянська війна в його творах відбувається в майбутті під кураторством богів Олімпу, тоді як сучасні люди й персонажі Античності взаємодіють між собою. Ключовою особливістю цих романів є оперування законами часу: нелінійні темпоральні виміри та можливість зміни передбаченого прийдешнього стають центральними темами.

Реінтерпретація класичної міфології в новітній літературі, на прикладі творчості Дена Сіммонса, демонструє сенсоутворюючу роль античних сюжетів у дослідженні складних філософських тем. Сіммонс успішно інтегрує міфологічні елементи в наукову фантастику, дозволяючи дослідити в межах постмодерністського і метамодерністського дискурсу питання часу, простору та людської свободи.

Ключові слова: американська література, антична міфологія, інтертекстуальність, наукова фантастика, темпоральність.

Як для класичних епосів, так і для сучасних романів, античні міфи є не лише джерелом натхнення, але й об'єктом критичного переосмислення. Кожне нове покоління письменників адаптує їхні сюжети до актуальних умов, або заперечує традиційні інтерпретації. Міфи не лише вплинули на розвиток класичних літературних форм, але й продовжують розширювати межі сучасної літератури, слугуючи інструментом для осмислення найглибших питань людського існування. Їх дослідження поглиблюється, починаючи зі стародавніх міфографів, які пропонували гіпотези або коментарі до Гомера [16], до письменників та науковців ХХІ століття, роботи яких вивчають не тільки адаптацію, але й функціонування міфів у контексті сучасних їм культурних питань.

Об'єднуючи свої зусилля літературознавці, філософи, культурологи та історики складають об'ємну картину багатогранного сприйняття міфології сучасним суспільством: від перетину міфів та ритуалів (Г. С. Верснель) [7]; міфів і

фольклору (Вільям Хансен) [7]; крізь давньогрецькі концепції часу і космосу, що формувались під впливом близькосхідних культур (Кароліна Лопес-Руїс) [15]; крізь рецепції грецького міфу через історію (Жорді Паміас) [7]; до соціально-гендерного їх аналізу (Барбара Гофф) [9] і до психоаналітичного дослідження уявлень про циклічність життя та смерті в давньогрецькій міфології (Роберт А. Сігал) [13] та, нарешті, до поглибленого вивчення впливу Античності на сучасні знання про суспільство, владу й ідентичність (Саймон Голдхілл) [10].

Людська уява, спираючись на інтелектуально-психологічний досвід, обмежена деякими зрозумілими мотивами і конфліктами, які лише повторюються в різних варіантах впродовж історії, тому всі сюжети можна звести до кількох простих тематичних ліній – зрада, любов, пошук, боротьба – які формуються у конкретних культурних і часових обставинах, але зберігають суть. За минулі століття художні експерименти довели, що сюжетний матеріал здатний різноманітно тасуватися, утворюючи величезний набір можливих

сенсів. Не останню роль в таких змінах грають часові показники, такі як темп, ритм, тривалість складових елементів. «Історій лише чотири. І скільки б часу нам не залишилося, ми переказуватимемо їх – у тому чи іншому вигляді» [6] Ця ідея, Борхеса відображає схильність до узагальнень і пошуку універсальних тем у світовій культурі, сьогодні є частиною експериментів з інтертекстуальністю і повторюваністю мотивів. Він дотримувався думки, що всі сюжети в літературі – це лише модифікації кількох базових архетипів, створених ще у давнину, зокрема давніми греками.

Давньогрецькі міфи охоплюють широкий спектр тем і сюжетів – від пригод і героїзму до трагедій, кохання, помсти та пошуку сенсу життя. Кожен художній твір вступає в діалог із цією міфологічною традицією через пряме запозичення сюжетів та образів або за посередництвом поколінь інших авторів, які вже трактували їх.

Троянський цикл є одним із найвпливовіших міфологічних сюжетів античної Греції. Він охоплює події, пов'язані з Троянською війною, яка залишається темою соціально-етнографічних, історико-культурних, лінгво-філологічних досліджень. Центральними постатями циклу є міфічні або міфологізовані герої, що беруть участь в десятирічній осаді міста Іліону і боги, які активно втручаються в хід подій, керуючи долями людей. Інтеграція історії в міфи, а міфічних сюжетів в літературу, від Античності до постмодернізму та метамодернізму спонукає авторів сьогодні до реінтерпретації класичних тем з позиції культурних особливостей епохи. Посилання на міфи у літературі – ознака інтертекстуальності, що спирається на майже генетичні знання літератури, яка передає нащадкам сенси, насичені енциклопедичною багатошаровістю, недопрочитані попередніми поколіннями, які відкриваються новими знаннями в сучасності та доступні простому людському розумінню. «Цікаво, що національні літератури, які ніколи не мали безпосередніх контактних зв'язків між собою, можуть виявляти чимало спільних рис через подібність історичних передумов, у яких вони сформувалися» [3, с. 85]. Таким чином, хоча міфи можуть розглядатися як першоджерело, література розвивається і видозмінюється під час адаптації, які відображають унікальні особливості та парадоксальні збіги між різними періодами, культурами та творами окремих авторів.

Ден Сіммонс, один із найвпливовіших сучасних письменників-фантастів, використовує міфологічні мотиви у своїй прозі. Його твори часто перетинають кордони між жанрами, об'єднуючи наукову фантастику, фентезі, горор та елементи класичної літератури, що типово для

постмодернізму, який прагне зруйнувати та змішати традиційні жанрові форми. Він створює контрфактичний світ, перетину реальностей, де виникає уявна або альтернативна дійсність, в якій певні події чи факти розвиваються за інакшими правилами ніж у знайомому нам фізичному світі.

Водночас у його прозі є риси метамодернізму: щирість, прагнення до емоційного та філософського дослідження глибинних питань людського існування, що виходить за рамки постмодерністської іронії та цинізму. [12] Свою рефлексію він вкладає в роздуми, судження та вчинки героїв, зіставляючи суперечливі твердження з біблійними істинами та парадоксальні явища з об'єктивними фактами земної реальності. Сіммонс не просто деконструє міфи, як це роблять постмодерністи, а й переосмислює їх, що властиво метамодерністському підходу. Він допускає поєднання протилежностей – іронії та ширості, скепсису та віри, відновлює їх значущість, демонструючи, не тільки їх релевантність для сучасності, а й здатність бути темою філософських та культурних роздумів про майбутнє. Міфи стають не об'єктом для руйнування, а джерелом глибинного сенсу, що актуалізується через сучасну реальність з технологічними перспективами.. «Художні тексти зазвичай представляють собою темпорально-просторову картину світу в символічному, метафоричному аспекті. Художній текст, незалежно від свого літературного жанру, описує події, явища чи психічну діяльність людини у їхній часовій та просторовій орієнтації» [11].

У романі «Іліон» розгортається складна та багатошарова структура часу, яка поєднує елементи класичної літератури, античних міфів і футуристичних візій, використовуючи нелінійність як ключовий інструмент для їх реформатування. Постмодерністська і метамодерністська оптика, через яку відбувається переосмислення, трансформує традиційні концепції часу і простору, зберігаючи відчуття циклічності й архетипічності, характерні для античного наративу. Однією з найвиразніших рис роману є поліфонічність сюжету, де окремі наративні лінії поступово сходяться в єдину часову систему.

Сюжетна лінія міфічних героїв, дотримуючись першоджерела, доповненого життєвими подробицями, реконструює події «Іліади» Гомера, які переносяться на 40 століть вперед від нашого часу. Коли Постлюди, які еволюціонували фізично і технологічно, переселяються на Марс і, зайнявши ролі богів античного пантеону, відтворюють там події Троянської війни. Богоподібні істоти, використовують високі технології для керування гравітацією, простором і часом, що робить їх майже всемогутніми.

Паралель між людськими і богоподібними формами існування, підкреслює постійне повернення міфологічних сюжетів на нових обертах спіралі розвитку розуму. Нелінійний час дозволяє не тільки перенести класичний епос у футуристичну

реальність, але й переглянути роль людства та богів, свободи волі та обумовленості долі.

Культурний код в романі можна розглядати як глибоко інтегроване в оповідь посилення на гомерівський епос, який діє як частина базової матриці. Троянська лінія не просто відтворюється в майбутньому, вона структурує весь нарратив, утворюючи постійний архетипічний фон для подій. В рамках постмодерністського підходу історія «Іліади» перетворюється у механізм для деконструкції самої ідеї часу та простору, показуючи їх циклічну природу.

Друга сюжетна лінія підкреслює ідею впливу минулого на майбутнє через посередництво мистецтва і культури. Роботи Моравеки, з супутників Юпітера – Європи та Іо, створені постлюдьми, захоплюються літературою минулих епох. Їхнє поклоніння Шекспіру та Прусту є прикладом нелінійного часового виміру, де минуле продовжує впливати на майбутнє. Інтертекстуальність Шекспіра і Пруста в романі «Ліон» відіграє важливу роль у створенні складної часової матриці. Час тут не лінійний, оскільки тексти, що належать до різних епох і культурних контекстів, інтегруються у футуристичний світ роману, створюючи синхронію різних часових рівнів. Така стратегія демонструє, як посилення може вийти за межі свого часу, відкриваючи можливість діалогу між епохами. Твори класичних авторів в романі існують поза межами свого оригінального контексту, як зашифроване текстове послання до читача, поєднуючись із майбутніми чи античними подіями та підкреслюють ідею, що література може з'єднати читача з будь-яким шаром культурного світу.

Лінія «елоїв», чия концепція запозичена з роману Герберта Уеллса, демонструє загальмовану форму кризи часу, коли цивілізація проявляє не лише регрес у фізичному сенсі, але й відбувається зупинка еволюційного розвитку. Людство, яке регресує до стану байдкування і залежності від сервіторів, змушене адаптуватися до загрозливих умов, що створює новий виток еволюції. В цьому соціально-психологічному експерименті концепція часу трансформується через антитезу еволюції та регресії. Розвиток зупинився, але невідворотність глобальних змін, ознаменовує повернення до більш первісних часів боротьби за виживання, що перегукується з класичними сценаріями про героїчні подорожі та війни.

«Люди старого зразка» – проміжна ланка еволюції між героями Троянської війни і богами (постлюдьми). Вони мають доступ до частини божественних знань і технологій. І є умовно безсмертними. Завдяки технологіям регенерації час як явище над ними не владний. Дорослішання і старіння відбуваються ривками

під час регулярного відвідування станцій-лазаретів, а чисельність популяції регулюється штучно, шляхом вилучення індивідуумів, які досягли сотні років, у сховище даних.

Така концепція часу, що ґрунтується на технологічному подоланні природних процесів старіння і смерті, є біотехнологічною модифікацією лінійного часу: час, хоч і залишається потоком, більше не впливає на людей у звичний спосіб, відриваючи їх від звичних біологічних рамок лінійного існування. Такі властивості часу – своєрідна технологічна сингулярність, де біологічна лінійність і безперервність більше не є обов'язковою умовою існування. Дослідження його можливостей займає важливе місце в загальній філософії роману, де час є піддатливою конструкцією, що залежить від рівня технологічного розвитку та свідомих зусиль.

У філософії роману «Ліон», цей підхід ілюструє одну з ключових ідей: час не є фіксованою величиною і може бути маніпульованим за допомогою технологій. Люди «старого зразка» опиняються в гібридному стані. Вони все ще мають біологічні обмеження, але вже частково володіють божественними можливостями керувати часом. Час у світі роману перестає бути універсальною категорією, а стає індивідуальним досвідом, який можна модифікувати і навіть призупинити.

У такому світі, де відгомони далекого минулого і футуристичні бачення перетинаються, час стає не просто фоновою характеристикою, а активним і динамічним елементом, що формує сприйняття і зміст оповіді. «Письменник, що існує у координатах реального часу, створює твір, у якому вигадані події представлені як, такі що сталися, тобто. перебувають у минулому стосовно часу розповіді про них, а розповідь ведеться з погляду наратора, що живе у більш менш віддаленому, стосовно часу написання твору, майбутньому» [4, с. 114]. Ця нелінійність дозволяє автору переосмислити традиційні лінійні наративи гомеровської «Іліади», міфів і історії, де події мають фіксовану послідовність (початок, розвиток, кінець) і тільки уява автора, припущення героя або передбачення провидця може створити альтернативну реальність: «В разі зостанусь я тут, щоб битись під мурами Трої,/ То не діжду повороту, лиш вічну я славу здобуду,/А як вернуся додому, до любого отчого краю,/То не діждать мені слави, зате довголітній спокійно,/Вік проживу і смерть передчасна мене не спіткає» [1, с. 71].

В одній з головних тем «Ліону», де події розвиваються від тієї ж вихідної точки, що і в «Іліаді», оповідь ведеться від особи представника ХХІ століття, Томаса Гокенбері, який волею богів переноситься в чужий для нього час, щоб спостерігати за осадю Трої в ролі схоласта. “The gods brought me to Mount Olympos across time and space ... I believe I died in my other life, and they somehow brought me back. But they did not return all my memory to me.” [16, с. 186], – розмірковує він,

починаючи помічати дивні відхилення у розвитку подій, що спонукає його шукати причину цих змін.

Важливо відзначити, що згідно з класичними міфами, боги не мали влади над часом, за винятком таких фігур, як Хронос і Еон [5]. Проте у романі «Іліон» Ден Сіммонс відходить від цього міфологічного канону. Його боги часто взаємодіють із часом, здійснюючи маніпуляції з ним, створюючи специфічні часові зони, де закони фізики змінюються. “The air is as thick as syrup and all of us here are frozen like insects in amber. The only movement in this halted universe comes from Pallas Athena, from Achilles” [17, с. 28]. До того ж вони можуть за бажанням передавати здатність маніпулювати часом іншим істотам. “Athena sets contact lenses similar to mine in the Achaean's eyes, allowing him to see both the gods and, somehow, to slow time a bit when he concentrates in the thick of the action, thus to the unenhanced onlooker's view-increasing his reaction time threefold” [17, с.85].

У романі боги перевершують недовготривалих істот саме завдяки розвитку технологічного прогресу, який базується на оперуванні часом. Це відкриває можливості для маніпуляцій з реальністю, включаючи переміщення свідомості. У «Іліоні» Сіммонс розвиває ідею про те, що кожен фізичний об'єкт у всесвіті, зокрема люди, існують не як незмінні форми, а як хвильові фронти, що постійно коливаються між моментами часу, втілюючи квантову теорію, згідно з якою все навколо – наші тіла, думки, речі – змінюється й оновлюється з кожною миттю. Олімпійські боги в романі використовують спеціальні пристрої, що дозволяють їм керувати квантовими потоками, «синхронізуючи» свою хвилю з чужою – фактично зливати власну свідомість зі стороннім тілом, отримуючи повний контроль над ним. Просунуті технології базуються на наукових досягненнях ХХ століття, таких як фізика чорних дір, теорія червоточин і квантова механіка [2, с. 95]. Використання високих технологій, як квантові машини та штучні інтелекти, додає до традиційних сенсів нових аспектів. Те, що в античних текстах мало метафоричний або міфологічний сенс, у «Іліоні» перетворюється на реальні події в контексті футуристичного світу.

У творчості Дена Сіммонса боги виступають як наступний етап еволюції людства. Боги стають не лише безсмертними істотами, але й контролерами дійсності, що порушує традиційні уявлення про божественність і людську природу. Це створює найбільший часовий парадокс книги, оскільки події Троянської війни, які зазвичай сприймаються як частина минулого, в оповіді відбуваються в контексті далекого майбутнього. Події, описані в «Іліаді», вже були зафіксовані в пам'яті головного героя, Томаса Гокенбері,

та його колег. Це створює унікальну суперечність: хоча війна Трої фактично відбувалася раніше в світі роману, вона розгортається на їхніх очах.

Оскільки в романі одночасно перемережуються різні епохи, це дозволяє побачити, як міфи й сюжети змінюють свій сенс залежно від культурних та історичних контекстів. «Іліада» стає одночасно артефактом минулого і пророцтвом майбутнього. “This is not a vision of the future, ... but rather my memory of a tale that is told of your future, which is my past” [17, с. 330].

Герой роману, Томас Гокенбері, усвідомлює, що доступне йому знання про результати Троянської війни, не доступне для безсмертних богів. Вони не можуть заглядати за межі долі і, попри те, що багато подій вже зумовлені, жоден з них не має права знати про майбутнє. В античній міфології обізнаність про прийдешнє навпаки вважалася важливим аспектом божественності. Боги мали певні привілеї у знанні долі, але й смертні, такі як Лаокоон і Касандра, також отримували доступ до пророцтв. Лаокоон попереджав Троянців про небезпеку Троянського коня, а Касандра, передбачала загибель Трої, хоча її слова ніхто не сприймав серйозно [8]. У традиційних міфах пророцтва були незаперечними, а майбутнє – неунікним. У античній концепції детермінізму доля і майбутнє людей були передречені, а пророчі слова богів та оракулів мали безсумнівну вагу. Це надавало їхній владі особливу силу, оскільки доля персонажів була заздалегідь визначена. Проте Сіммонс відходить від цієї умови, вводячи ідею варіативності майбутнього, де дії героїв можуть змінювати хід подій. Головний герой, під впливом Єлени Прекрасної, отримує можливість змінити перебіг подій, маніпулюючи «ключовими моментами» в історії. В Олімпі Касандра, яка раніше пророкувала падіння Трої, тепер стикається з новою реальністю, де її пророцтва не справджуються, але не втрачає свого дару. Касандра заявляє, що “the old futures had died” [18, с. 6], що вказує на зміну умов. Це не лише підриває основи сюжету «Іліади», але й ставить під сумнів пророцтв.

Одним із найяскравіших проявів нелінійності в «Іліоні» стає наявність Одиссея в двох паралельних сюжетних лініях. У той час як одна його версія бере участь у подіях на Марсі, виступаючи послом до Ахіллеса під час Троянської війни, інша, більш досвідчена, на Землі займається підготовкою планети до майбутнього глобального конфлікту.

Так, виявляється загальна сукупність паралельних таймлайнів. Для самого Одиссея послідовність подій його історії представляє безперервну односпрямовану лінію. Водночас лінія Одиссея паралельна, але не синхронна загальному таймлайну. До певного моменту Одиссей рухається в майбутнє зі швидкістю загальної хронології. У певний момент в його часовій шкалі відбувається темпоральний зсув, після якого лінія Одиссея

вирівнюється із загальним таймлайном на більш ранньому часовому відрізку, створюючи ефект дублювання Одиссея на цьому етапі загального хронологічного ряду. Це розщеплення персонажа підкреслює, що у світі Сіммонса традиційне лінійне розуміння часу більше не діє, а множинність особистостей стає не зміною психіки, а станом відкритого існування альтернативних реальностей. Кожна версія Одиссея живе своєю «безперервною» лінією, проте ці лінії не синхронізовані загальним потоком часу. Тому Одиссей може одночасно бути в різних місцях, виконуючи різні ролі, навіть якщо загальний потік рухається в одному напрямку. Для самого Одиссея його час сприймається як безперервний і прямолінійний, однак для зовнішнього спостерігача його часові шляхи розщеплюються і можуть мати кілька одночасних версій.

Роман Дена Сіммонса «Іліон» демонструє заплутану поліморфну структуру, де час стає не лише засобом оповіді, а й інструментом для глибокого аналізу та перепрочитання класичних античних сюжетів. Поліфонія наративу, яка, на перший погляд, складається з окремих, нез'язаних сюжетних ліній, поступово конвертується в єдине ціле, ілюструючи багатогранність часових вимірів.

Сіммонс розглядає складну категорію часу, ставлячи під сумнів звичні з Античних часів уявлення про його лінійність, з корельованими показниками темпу, ритму та тривалості. Автор розглядає можливості оперувати темпоральними вимірами, зберігаючи вплив не тільки на сьогодення, але й на минуле та майбутнє, використовуючи множинну варіативність паралельних можливостей у різних темпоральних пластах. У нелінійному часі роману Іліон міфи, зберігаючи водночас показники циклічності й архетипічності, співіснують з далеким технологічно просунутим майбутнім, продовжуючи змінюватись у своїй суті та формі. Завдяки зміщенню часових рамок, сюжети стародавнього епосу отримують нові інтерпретації, взаємодіючи з майбутніми технологіями, іншими культурами і новими моральними стандартами. Це дозволяє розширити розуміння міфів, демонструючи, як вони змінюються і адаптуються під впливом нових реалій, залишаючись водночас частиною універсальної колективної пам'яті всесвіту.

Таким чином, Сіммонс демонструє, як класична міфологія може бути основою для дослідження складних актуальних тем, зокрема питань часу, простору та долі.

Список використаної літератури

1. Гомер. *Іліада* / пер. Б. Тен. Харків: Фоліо, 2006. 416 с.
2. Жданов В. І. *Вступ до теорії відносності*. Київський: ВПЦ «Київ. ун-т», 2008. 290 с. URL: [https://www.mao.kiev.ua/biblio/mono/Vstup do teorii vidnosnosti.pdf](https://www.mao.kiev.ua/biblio/mono/Vstup%20do%20teorii%20vidnosnosti.pdf) (дата звернення: 15.10.2024).
3. Лисак Н. С. Національні самообрази в ірландській та українській прозі 1990-х років. *Мастеріум: Літературознавчі студії*. 2012. № 48. С. 85–93.
4. Олейникова Г., Колегаєва І. Темпоральне зрушення як прийом відчуження в жанрі наукової фантастики. *Записки з романо-германської філології*. 2009. № 24. С. 111–121.
5. *Словник античної міфології* / уклад.: І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів. Київ, 1985. 236 с. URL: <http://litopys.org.ua/slovmith/slovnm02.htm> (дата звернення: 15.10.2024).
6. Borges J. L. Los cuatro ciclos. *La Cuentoneta*. URL: <https://www.cuentoneta.ar/story/los-cuatro-ciclos?navigation=author&navigationSlug=jorge-luis-borges> (date of access: 15.10.2024).
7. Edmunds L. Approaches to greek myth. *Johns Hopkins University Press*, 2014. 480 p.
8. *Encyclopedia of greek and roman mythology* / ed. by R. Monica. New York : Facts On File, Inc., 2009. 566 p.
9. Goff B. Do we have a new song yet? The new wave of women's novels and the homeric tradition. *Humanities*. 2022. Vol. 11, no. 2. P. 49. URL: <https://doi.org/10.3390/h11020049> (date of access: 09.11.2024).
10. Goldhill S. *Christian invention of time: temporality and the literature of late antiquity*. University of Cambridge ESOL Examinations, 2021.
11. Havrylenko-Rusak V. Time-Space Relations in the Concepts of Literary Thinking: a Review of Key Ideas. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2022. Vol. 9, no. 2. P. 111–117. URL: <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.2.111-117> (date of access: 11.11.2024).
12. Iliuchenko M. The concept of time in american literature through the lens of metamodern perception. *Contemporary literary studies*. 2023. No. 20. P. 91–94. URL: <https://doi.org/10.32589/2411-3883.20.2023.293580> (date of access: 15.10.2024).
13. Kirk G. S. Greek mythology: some new perspectives. *Journal of hellenic studies*. 2013. Vol. 92. P. 74–85.
14. Lehmann-Haupt C. Books of The Times; Putting In a Word for Homer, Herodotus, Plato, Etc. *The New York Times*. 1993. 29 April. URL: <https://www.nytimes.com/1993/04/29/books/books-of-the-times-putting-in-a-word-for-homer-herodotus-plato-etc.html> (date of access: 15.10.2024).
15. López-Ruiz C. *Gods, heroes, and monsters: a sourcebook of greek, roman, and near eastern myths in translation*. Oxford University Press, 2018. 622 p.
16. Pagès J. The mythographus homericus. *The oxford handbook of greek and roman mythology*. 2022. P. 211–C16.P120. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190648312.013.17> (date of access: 09.11.2024).
17. Simmons D. *Ilium*. Harper Torch, 2005. 731 p.
18. Simmons D. *Olympos*. Harper Voyager, 2006. 891 p.

Надійшла до редакції 15 вересня 2024 р.
Прийнята до друку 15 жовтня 2024 р.

References

1. Borges, J. L. (b. d.). Los cuatro ciclos. *La Cuentoneta*. <https://www.cuentoneta.ar/story/los-cuatro-ciclos?navigation=author&navigationSlug=jorge-luis-borges>
2. Edmunds L. *Approaches to greek myth*. Johns Hopkins University Press, 2014. 480 p.
3. Goff B. Do we have a new song yet? The new wave of women's novels and the homeric tradition. *Humanities*. 2022. Vol. 11, no. 2. P. 49. URL: <https://doi.org/10.3390/h11020049> (date of access: 09.11.2024).
4. Goldhill S. *Christian invention of time: temporality and the literature of late antiquity*. University of Cambridge ESOL Examinations, 2021.
5. Havrylenko-Rusak, V. (2022). Time-Space Relations in the Concepts of Literary Thinking: a Review of Key Ideas. *Journal of Vasyli Stefanyk Precarpathian National University*, 9(2), 111–117. <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.2.111-117>
6. Homer. (2006). *Iliad* (B. Ten, Trans.). Folio.
7. Iliuchenko, M. (2023). The concept of time in american literature through the lens of metamodern perception. *Contemporary literary studies*, (20), 91–94. <https://doi.org/10.32589/2411-3883.20.2023.293580>
8. Kirk G. S. Greek mythology: some new perspectives. *Journal of hellenic studies*. 2013. Vol. 92. P. 74–85.
9. Kozovyyk, I. Ya., & Ponomariv, O. D. (1985). *Dictionary of ancient mythology*. <http://litopys.org.ua/slovmyth/slovmy02.htm>
10. Lehmann-Haupt, C. (1993, 29 kvitnia). Books of The Times; Putting In a Word for Homer, Herodotus, Plato, Etc. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1993/04/29/books/books-of-the-times-putting-in-a-word-for-homer-herodotus-plato-etc.html>
11. Lysak, N. S. (2012). National self-images in irish and ukrainian prose of the 1990s. *Magisterium: Literature studies*, (48), 85–93.
12. López-Ruiz C. *Gods, heroes, and monsters: a sourcebook of greek, roman, and near eastern myths in translation*. Oxford University Press, 2018. 622 p.
13. Monica, R. (2009). *Encyclopedia of greek and roman mythology*. Facts On File, Inc.
14. Oleinykova, H., & Kolehaieva, I. (2009). Time's shift as a method of alienation in science fiction. *Writings in Romance-Germanic Philology*, (24), 111–121.
15. Pagès J. The mythographer homerichus. The oxford handbook of greek and roman mythography. 2022. P. 211–C16.P120. URL: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190648312.013.17> (date of access: 09.11.2024).
16. Simmons, D. (2005). *Ilium*. HarperTorch.
17. Simmons, D. (2006). *Olympus*. Harper Voyager.
18. Zhdanov, V. I. (2008). *Introduction to the Theory of Relativity*. Kyivskiy universytet. https://www.mao.kiev.ua/biblio/mono/Vstup_do_teorii_vidnosnosti.pdf

Submitted September 15, 2024.

Accepted October 15, 2024.

Mariia Iliuchenko, Ph.D. student of Theory and history of Literature Department, Kyiv National Linguistic University (73 Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, 03150, Ukraine); e-mail: mariia.ilyuchenko@knlu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0009-3621-3917>

Futuristic Visions and Classical Myths: Nonlinear Time as a Device for Reinterpreting Antique Plots in Dan Simmons' Novel "Ilium"

Ancient mythology remains an important source of inspiration for contemporary literature, where its plots and images are used to reinterpret universal questions of human existence. In the context of postmodern and metamodern paradigms prioritizing non-linearity, intertextuality, and multi-layered narratives, mythology becomes a tool for examining such fundamental themes as time, space, and fate. The works of Dan Simmons, in particular his Trojan Dilogy, are relevant for study due to the combination of ancient stories with science fiction and the question of the relationship between the past, future and present.

The purpose of the article is to study the interpretation of the passage of time in ancient mythology through the prism of postmodern and metamodern approaches that transform mythological concepts of time and space in Dan Simmons' novel Ilium.

The research uses a comparative analysis of ancient sources and Simmons' works. An interdisciplinary approach is applied, which includes elements of a philosophical study of the myths in the Ilium, taking into account cultural, historical and social aspects.

In his novels, Dan Simmons creates a unique chronotope where the past, present, and future are intertwined. The Trojan War in his novels takes place in the future under the supervision of the gods of Olympus, while modern people and characters from antiquity interact with each other. A key feature of these novels is the use of the laws of time: non-linear temporal dimensions and the possibility of changing the foreseen future become central themes.

The reinterpretation of classical mythology in modern literature, as exemplified by the works of Dan Simmons, demonstrates the meaning-forming role of ancient stories in the study of complex philosophical topics. Simmons successfully integrates mythological elements into science fiction, allowing us to explore the issues of time, space, and human freedom within postmodern and metamodern discourses.

Key words: American literature, antique mythology, intertextuality, science fiction, temporality.
